

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.111 в Одеському державному
університеті внутрішніх справ
м. Одеса вул. Успенська 1, 65014

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Резніченко Ганни Семенівни на дисертацію Явтушенка Андрія Михайловича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»

Актуальність теми дослідження. Однією з ключових проблем сучасної кримінально-виконавчої політики є забезпечення ефективної ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, та запобігання рецидивній злочинності. У цьому контексті особливого значення набуває адміністративний нагляд як форма державного контролю за поведінкою таких осіб після їх звільнення. Попри значну роль цього інституту, його правова природа та місце у системі кримінально-виконавчих правовідносин залишаються дискусійними, оскільки правова природа адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, є складною та міжгалузевою, що зумовлено поєднанням у ньому елементів різних галузей права та функціональних завдань держави.

З цих позицій, тема дисертації Явтушенка Андрія Михайловича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» виділяється своєю особливою актуальністю і значущістю.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.
При рецензуванні дисертаційної роботи та наукових публікацій автора

з'ясовано, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі.

Автором, здійснено аналіз достатньої кількості публікацій, наукових підходів до розгляду досліджуваного явища.

Основні результати дисертаційного дослідження Явтушенка А.М. викладено у 16 публікаціях, з яких: 5 – статті у фахових виданнях України; 11 – у матеріалах конференцій.

Ступінь наукової обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими.

Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів України (загалом 276 найменувань).

Дослідження здійснено спираючись на достатньо вагому емпіричну базу, яку становлять відомості офіційної державної статистики; Єдиного реєстру досудових розслідувань; Єдиного державного реєстру судових рішень; офіційна інформація Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України; Офісу Генерального прокурора; архівні матеріали ДКВС України за 1995-2025 роки про стан і тенденції реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, а також результати анонімного опитування 876 осіб з числа персоналу органів та установ виконання покарань та стільки ж респондентів, які проходили службу в органах Національної поліції та навчались у вищих навчальних закладах, включаючи й систему МВС України, за спеціальністю 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» (всього до вказаного виду дослідження було залучено 2628 осіб у 9 областях нашої держави та матеріали вивчення 237 кримінальних проваджень і адміністративних деліктів з означеної тематики наукового пошуку).

Використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових та нормативних джерел у їх порівняльно-правовому аспектах дало можливість Явтушенко А.М. сформулювати власне бачення наукової проблеми та розробити наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною. До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку рецензента, слід віднести наступні:

1) уперше: - на теоретичному рівні з'ясовано зміст і сутність поняття «кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», а також виведено його авторський варіант, під яким слід розуміти такий визначений на законодавчому та іншому нормативно-правовому рівні вид діяльності правоохоронних органів та установ виконання покарань, який пов'язаний зі створенням (гарантуванням) належних умов для виконання органами Національної поліції України спільно з іншими суб'єктами, залученими до цього процесу, рішень суддів щодо встановлення для певних категорій осіб, які звільняються з кримінально-виконавчих установ закритого типу і слідчих ізоляторів, даного виду державного примусу та відповідних правообмежень, а також для ефективного контролю за їх поведінкою з метою запобігання вчиненню ними нових кримінальних правопорушень.

- розроблені головні напрями удосконалення взаємодії органів та установ виконання покарань з питань, що стосуються кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, які у виді проекту Закону України та порівняльної таблиці до

нього спрямовані для використання у відповідних Комітетах Верховної Ради України (вих. № 2205-1 від 16.07.2024);

- доведено, що громадський контроль має стати ключовим і невід'ємним елементом у змісті правового механізму реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, що обумовлено як сучасними реформами у сфері виконання покарань і пробації України, так і принципами даного виду суспільно-державної діяльності, що визначені у чинному законодавстві України та загальновизнаних нормах міжнародного права, які стали частиною національної правової системи нашої держави;

- обґрунтовано науковий підхід, відповідно до якого слід якісно видозмінити зміст сучасної політики у сфері запобігання та протидії злочинності в Україні, що дасть можливість підвищити рівень її впливу на формування кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, а також доведено у зв'язку з цим необхідність доповнення визначеного у законі переліку об'єктів даного державного примусу такими категоріями засуджених до позбавлення волі, що мають підвищену суспільну небезпеку та які відбувають покарання за вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України (ст. 111 КК); колабораційну діяльність (ст. 111-1 вказаного Кодексу); пособництва державі-агресору (ст. 111-2); шпигунства (ст. 114); перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-2)), а також засуджених за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки (щодо особи, яка здійснює злочинний вплив або є особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі» (ст. ст. 255- 255-3 КК)), та засуджених за вчинення кримінальних правопорушень у складі організованих груп або злочинних організацій (ст. 28 КК);

2) *удосконалено*: - теоретико-прикладні підходи, що стосуються принципів реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, та доведено у зв'язку

з цим, що вони мають здійснюватись на практиці не тільки з урахуванням загально правових (конституційних), але й міжгалузевих та галузевих (кримінально-виконавчого та адміністративного права) принципів діяльності відповідних суб'єктів даного виду суспільних відносин, а також запропоновано доповнити закріпити у Законі України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» принципи законності та справедливості, оскільки це є об'єктивно обґрунтованою необхідністю сьогодення (як у контексті сучасних в умовах війни потенційних і реальних загроз, що посягають на об'єкти національної безпеки, серед яких чільне місце займає процес виконання – відбування покарань) та існуючими у сфері виконання покарань і пробації проблемами;

- доктринальні підходи, що пов'язані з визначенням нормативно-правової природи кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, а саме: доведено, що у вказаній галузі суспільної діяльності пріоритетними мають бути законодавчі, а не відомчі нормативно-правові акти, що логічно витікає зі змісту положень Конституції України (ст. ст. 8, 19, 63, 92), а також обґрунтована у зв'язку з цим необхідність доповнення Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» положенням про те, що у випадках, передбачених у законі, перелік об'єктів адміністративного нагляду може бути розширений (звужений) з урахуванням суспільної небезпеки засуджених, які звільняються з кримінально-виконавчих установ закритого типу;

- позиції науковців щодо сутності, ролі та місця міжнародно-правових актів з питань реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, та їх співвідношення з національними правовими джерелами, як це передбачено чинним законодавством України, а також доведена необхідність доповнення Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» положеннями, що стосуються законодавства з питань даного виду державного примусу;

3) *дістало подальшого розвитку*: - теоретичні підходи щодо стану та методології дослідження питань, які стосуються змісту кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, а саме – доведено, що методи і прийоми наукового пошуку з означеної проблематики носять специфічний характер та є особливими з огляду існуючих на практиці перешкод, правових прогалин і колізій, а також особливостей кримінально-виконавчих правовідносин та режиму відбування покарання засудженими у кримінально-виконавчих установах закритого типу;

- теоретико-прикладні оцінки учених щодо виміру сучасного стану і тенденцій реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, а саме – доведено, що її критеріями мають виступати не тільки і не стільки показники кримінально-виконавчої, але й запобіжної та координаційної діяльності суб'єктів даного виду суспільних відносин, а також існуючі у науці та на практиці підходи щодо детермінант, які сприяють розвитку негативних тенденцій у сфері виконання покарань і пробації, та встановлено зв'язок між прорахунками у вказаній практиці і запобіганням вчиненню рецидивних кримінальних правопорушень.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані у :

- *загальнонауковій діяльності* – з метою удосконалення кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі (листи відповідних Комітетів Верховної Ради України від 16.07.2024 № 2205-1; від 01.08.2024 № 04-27/12-2024; від 14.11.2024 № 04-27/12-2024/252839; від 14.11.2024 № 04-27/12-2024/252836); (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 02 лютого 2026 року);

- *правоохоронній діяльності* – для підвищення рівня ефективності кримінально-виконавчої та запобіжної діяльності, а також взаємодії суб'єктів

реалізації адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі;

- *освітньому процесі* – для удосконалення процедури викладання та навчально-методологічної бази таких навчальних дисциплін, як «Кримінально-виконавче право України» та «Адміністративне право України» (акт впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 02 лютого 2026 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження Явтушенка Андрія Михайловича на тему «Кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН та, зокрема, у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Дисертація складається з анотацій українською й англійською мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків (до кожного розділу та загальних висновків до всієї роботи), списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

У Розділі 1. «Теоретичні та методологічні основи дослідження проблем, пов'язаних з реалізацією кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі України»

Встановлено стан і методологію дослідження питань, що стосуються змісту кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Зроблено висновок про те, що з часу прийняття у 1994 році Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» і до сьогодні кримінально-виконавчі засади його забезпечення у жодній із наукових праць не були предметом окремого дослідження, не дивлячись на суттєві зміни, які відбулись у кримінально-виконавчому законодавстві України, включаючи й прийняття у 2001 році нового КК, а у 2003 році – КВК, а також доповнення зазначеного вище Закону низкою положень, у тому числі й шляхом розширення переліку об'єктів вказаного державного примусу, які суттєвим чином впливають на рівень та ефективність діяльності, пов'язаної із запобіганням рецидивної злочинності в нашій державі.

З'ясовано зміст поняття «кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та сформульовано авторський його варіант.

Визначено сутність і змістовні елементи міжнародно-правових актів з питань, що пов'язані зі змістом кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Зокрема, встановлено, що питання регулюються такими групами взаємозв'язаних і взаємообумовлених міжнародних джерел з означених питань, а саме – це: 1). Правові джерела міжнародного права, які носять загальний характер регулювання суспільних відносин з цього приводу (Загальна декларація прав людини; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; Конвенція про захист прав і основоположних свобод; ін.); 2). Правові джерела міжнародного права, які мають міжгалузевий характер регулювання суспільних відносин, пов'язаних зі встановленням адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі (Мінімальні стандартні правила поводження із засудженими; Європейські пенітенціарні правила; Кодекс поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку; ін.); 3). Правові

джерела міжнародного права, які мають безпосереднє відношення до досліджуваної у цій дисертації проблематики.

Доведено, що основними суб'єктами реалізації даного державного примусу виступають:

1. Країни, в яких зазначеним видом правоохоронної діяльності займається лише поліція (Ізраїль, Туреччина, КНР, ін., включаючи Україну).
2. Держави, в яких ці функції покладено на уповноважені органи пробації (ФРН, Франція, Велика Британія, ін.).
3. Суб'єкти, які виконують ці завдання спільно з поліцією та службою пробації, а також іншими державними органами (Естонія, Республіка Польща, Казахстан, Киргизстан, ін.).

Констатовано, що видозміна Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» і відповідної міжвідомчої Інструкції МВС України і ДДУПВП є об'єктивно обумовленими та такими, що витікають зі змісту міжнародно-правових актів і практики їх реалізації за кордоном, а також сучасними реформами у сфері виконання покарань і пробації нашої держави.

У другому розділі «Соціально-правова природа, принципи та сучасний стан реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» з'ясовано сутність і зміст, а також сформульовано авторське поняття «соціально-правова природа адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

З'ясовано зміст і сутність, а також сформульовано авторський варіант поняття «принципи реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

Визначено сучасний стан і тенденції реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, та встановлено у зв'язку з цим детермінанти, що сприяють розвитку негативних тенденцій у даній галузі суспільної діяльності, до яких віднесені наступні із них:

1). З часу прийняття Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» у 1994 році і до сьогодні (2024 р.) адміністрація УВП направляє відповідні клопотання до суду з цього приводу тільки у межах 45-90% засуджених, які за формальними ознаками підпадали під дію даного державного контролю і примусу, що не тільки нівелює (обезцінює) юридичну силу зазначеного законодавчого акту, але й знижує ефективність виправно-ресоціалізаційного впливу на засуджених та рівень запобігання вчинення з їх боку нових кримінальних правопорушень як у процесі виконання – відбування покарання у виді позбавлення волі, так і після звільнення з колоній за час невідбутої частини покарання або у період незнятої та непогашеної судимості (ст. ст. 89-91 КК).

2). Через недбале ставлення відповідальних осіб з числа персоналу ДКВС України та безконтрольність з цього питання зі сторони відповідних суб'єктів кримінально-виконавчої діяльності (ст. 23 КВК), а також у силу неналежного здійснення у зв'язку з цим прокурорського нагляду (ст. 22 вказаного Кодексу) щорічно суди відмовляють у встановленні адміністративного нагляду за засудженими, які звільняються з кримінально-виконавчих установ закритого типу (ст. 11 Кодексу), у 1%-2% від загальної кількості подань, які направляла адміністрація цих УВП у суд, що свідчить про низький рівень правосвідомості (у сенсі розуміння змісту, сутності та ролі даного державного примусу правовому механізмі запобігання рецидиву злочинів (ст. 34 КК), а також незадовільний стан правової культури діяльності цих суб'єктів у процесі підготовки матеріалів на потенційних об'єктів адміністративного нагляду, що визначені у чинному законодавстві України.

3) У силу неналежної взаємодії УВП і територіальних ОВС з питань взаємного обміну відповідною інформацією, а також відсутності належного контролю з означеної проблематики з боку вищестоящих суб'єктів управлінської діяльності (ст. 23 КВК) та прокурорів, які здійснюють прокурорський нагляд за додержанням законів у сфері виконання покарань і пробації України (ст. 22 зазначеного Кодексу), щорічно до обраного місця проживання не прибуває до 2%

колишніх засуджених, відносно яких судом встановлено адміністративний нагляд, що, у свою чергу, підвищує кратно (у рази) ризики вчинення останніми нових (у сенсі положень ч. 1 ст. 1 КВК) кримінальних правопорушень.

4). Хронічні та системні прорахунки суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері виконання покарань і пробації України з питань кримінально-виконавчого забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, які, у свою чергу, детерміновані неналежною увагою і зусиллями держави щодо запобігання та протидії рецидивній злочинності, питома вага якої у структурі всіх вчинених кримінальних правопорушень щорічно зростає і набуває загрозливих проявів і посягань не тільки на об'єкти зазначеної галузі суспільних відносин, але й на об'єкти національної безпеки, перетворюючи в умовах воєнного стану потенційні джерела на реальні загрози для України (зокрема, якщо у 1991 році рецидив злочинів складав майже 18% у загальній структурі зареєстрованих кримінальних правопорушень, то у «воєнний» період (2022-2024 р. р.) – майже 23%).

У третьому розділі «Основні напрями удосконалення кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» з'ясовано зміст сучасної політики у сфері запобігання і протидії злочинності України та встановлено її вплив на формування кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Констатовано, що цей вид політики у сьогоденні не передбачає активізації зусиль правоохоронних органів з питань зниження рівня рецидивної злочинності, включаючи й діяльність щодо запобігання злочинам, які вчиняються з участю осіб, звільнених з колоній та відносно яких судами встановлено адміністративний нагляд.

Встановлено вплив зазначеної політики на зміст кримінально-виконавчої політики та доведено у зв'язку з цим висновок про те, що існуючий у сьогоденні взаємозв'язок цих видів політик виступає однією з детермінант, яка знижує

ефективність застосування на практиці адміністративного нагляду за вказаною категорією засуджених.

Обґрунтовано положення про те, що особливо актуальною вказана проблема є в умовах воєнного стану в Україні та появи у зв'язку з цим нових реальних джерел посягань на основи національної безпеки і громадський правопорядок у виді таких категорій засуджених до позбавлення волі, як: колаборанти; особи, які здійснюють злочинний вплив або перебувають у статусі суб'єкта підвищеного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі»; а також особи, які вчиняють кримінальні правопорушення у складі організованих злочинних формувань (організованих груп чи злочинних організацій).

Визначено, що у детермінаційному комплексі причин і умов, які сприяють вчиненню нових, у тому числі рецидивних, кримінальних правопорушень з боку осіб, відносно яких встановлений адміністративний нагляд, чільне місце займають ті із них, що пов'язані з кримінально-виконавчими засадами забезпечення даного державного примусу та які проявляються у неналежній підготовці матеріалів і подань в суд, що з цього приводу готує адміністрація УВП закритого типу, а також у незадовільному контролі та взаємодії останньої з територіальними органами поліції з питань прибуття об'єктів адміністративного нагляду до обраного місця проживання, отримання відповідної інформації від вказаного правоохоронного органу та надання колишнім засудженим соціально-реабілітаційної допомоги у межах кримінально-виконавчого законодавства України.

З'ясовано зміст і сутність взаємодії органів і УВП з іншими суб'єктами та учасниками діяльності, пов'язаної зі здійсненням адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, та сформульовано авторське поняття з означеного питання, системоутворюючими ознаками якого є наступні:

- 1). Це процес діяльності відповідних суб'єктів і учасників, що визначений на законодавчому рівні; 2). Це процес спільної (скоординованої) діяльності цих суб'єктів і учасників забезпечення адміністративного нагляду; 3). Це процес, що пов'язаний з реалізацією закріплених у законі завдань вказаного державного

примусу; 4). Це процес, що є складовою та обов'язковою частиною повноважень і завдань відповідних суб'єктів і учасників спільної діяльності; 5). Це процес, у якому є як конкретні виконавці закону, так і залучені до нього інші особи, у тому числі на добровільній основі, які мають сприяти ефективному здійсненні своїх повноважень суб'єктами реалізації вказаного державного примусу; 6). Це процес, у якому об'єднуючою метою є діяльність, що спрямовується на запобігання вчиненню об'єктами адміністративного нагляду рецидивних та інших правопорушень після звільнення цих осіб з місць позбавлення волі.

Доведено також теоретичне значення даного поняття, яке полягає у тому, що таким чином розширені межі наукових знань про зміст, сутність і перспективні напрями взаємодії правоохоронних органів та учасників, які сприяють даному виду суспільної діяльності, а практичне значення - виведеної у тому, що внаслідок з'ясування змісту Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» встановлені правові прогалини і колізії, які стосуються питань взаємодії відповідних суб'єктів і учасників вказаного виду правоохоронної діяльності, а також розроблені у зв'язку з цим науково обґрунтовані пропозиції прикладного характеру, спрямовані на удосконалення процесу їх співпраці щодо ефективного забезпечення реалізації на практиці завдань зазначеного державного примусу.

Встановлено сутність і роль громадського контролю у правовому механізмі реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, та обґрунтована необхідність його удосконалення з урахуванням сучасних правових реалій і умов воєнного стану в Україні.

Доведено, що відсутність у Законі України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та чинному КВК відповідних норм, пов'язаних зі здійсненням громадського контролю за вказаним видом кримінально-виконавчої та поліцейської діяльності, виступає однією з детермінант, яка сприяє вчиненню протиправних посягань на права, законні

інтереси і свободи тих засуджених, відносно яких судом встановлюється даний вид державного примусу.

Обґрунтовано також, що на ефективність реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду впливають правові прогалини (відсутність серед повноважень) і колізії (невідповідність вимогам і принципам, що визначені в КВК), які мають місце в Положенні про спостережні комісії.

Встановлено правові прогалини, що стосуються даної проблематики, до яких віднесено:

1) відсутність на сьогодні в Україні спеціальних громадських об'єднань, статuti яких передбачали б здійснення соціального моніторингу у сфері виконання покарань і пробації;

2) відсутність в Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини завдань, що стосуються дотримання прав засуджених, відносно яких адміністрація УВП готує матеріали та направляє їх у суд для встановлення за ними після звільнення адміністративного нагляду;

3) відсутність таких повноважень і в національному превентивному механізмі, що створений в структурі вітчизняного Омбудсмена (ст. 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»);

4) відсутність як у Законі України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», так і в КВК (зокрема, в главі 25 «Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання») таких норм, як: надання правової допомоги для засуджених, відносно яких адміністрація УВП готує та направляє матеріали у суд для встановлення за ними адміністративного нагляду;

5) інші детермінанти, що впливають на ефективність здійснення вказаного державного примусу, мова про які ведеться у цій дисертації.

Доведено, що громадський контроль має стати ключовим і невід'ємним елементом у змісті правового механізму реалізації кримінально-виконавчих засад забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць

позбавлення волі, що обумовлено як сучасними реформами у сфері виконання покарань і пробації України, так і принципами даного виду суспільно-державної діяльності, що визначені у чинному законодавстві України та загальновизнаних нормах міжнародного права, які стали частиною національної правової системи нашої держави.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи отримані Явтушенко А.М. результати здійсненого ним дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну значимість, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, нечіткість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. На с. 58 автор зазначає: "... цілком обґрунтованим було б доповнення ст. 88 КК України частиною п'ятою такого змісту: «Відносно осіб, звільнених з місць позбавлення волі, суд може винести рішення про встановлення адміністративного нагляду на підставі спеціального закону».

Однак безпосередньо у тексті дисертації (підрозділ 1.2.) дуже стисло викладено обґрунтування цієї тези. Отже вказане положення на наш погляд потребує додаткової аргументації.

2. На с. 65 автор пропонує доповнити Закон України «Про Національну поліцію» ст. 41-1 «Здійснення органами поліції адміністративного нагляду», проте вже на с. 66 автор зазначає, що серед суб'єктів, які також можуть здійснювати адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, можна визначати і уповноважені органи з питань пробації. Проте не наводиться пропозиція щодо доповнення Закону України «Про пробацію» правовою нормою, яка передбачала б можливість здійснення органами пробації адміністративного нагляду. У зв'язку із цим, під час публічного захисту, доцільним було б з'ясувати позицію дисертанта з цього приводу.

Проте, не дивлячись на вказані вище зауваження, слід констатувати, що вони носять теоретико-пізнавальний та рекомендаційний характер і суттєвого

впливу на отримані в ході даного дослідження результати не мають, як, власне, і в цілому не впливають на високий рівень проведеного здобувачем наукового пошуку, відображають власну наукову позицію рецензента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час захисту дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Явтушенка Андрія Михайловича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату чи фальсифікацій.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають наукове та практичне значення. Дисертація відповідає науковій спеціальності, за якою здійснене дослідження, написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що пред'являються до такого виду наукових праць.

Дисертація Явтушенка Андрія Михайловича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», є:

1. Завершеним особистим рукописом, у якому вирішено наукове завдання, що складає зміст предмету дослідження.

2. Відповідає спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Явтушенко Андрій Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
інституту прав та безпеки ОДУВС

Ганна РЕЗНІЧЕНКО